

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-33>

УДК 658.14:519.86

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Ковальчук Наталя Олександрівнакандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7886-2485>**Kovalchuk Natalia**

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

У статті досліджуються питання оцінки фінансового потенціалу підприємства. Виокремлено наявні в науковій літературі підходи до трактування та оцінки фінансового потенціалу підприємства. Проведено аналіз фінансового потенціалу комунального підприємства за ресурсним, концептуальним та інтегральним підходом, які виділено як ключові з огляду на значну роль для розвитку підприємства таких процесів як формування та ефективне використання джерел фінансування, аналіз показників фінансового стану та результатів діяльності підприємства та комплексний підхід до аналізу ключових показників фінансово-господарської діяльності. Підкреслено важливість аналізу фінансового потенціалу саме комунальних підприємств з огляду на їх роль для забезпечення життєздатності економіки та промисловості. Охарактеризовано роль та суть кожного із розглянутих підходів до аналізу фінансового потенціалу із обґрунтуванням його значення для розвитку підприємства.

Ключові слова: фінансовий потенціал, комунальне підприємство, ресурсний підхід до оцінки фінансового потенціалу, концептуальний підхід до оцінки фінансового потенціалу, інтегральний підхід до оцінки фінансового потенціалу.

В статье изучаются вопросы оценки финансового потенциала предприятия. Выделены имеющиеся в научной литературе подходы к трактовке и оценке финансового потенциала предприятия. Проведен анализ финансового потенциала коммунального предприятия по ресурсному, концептуальному и интегральному подходу, которые выделены как ключевые с учетом значительной роли для развития предприятия таких процессов как формирование и эффективное использование источников финансирования, анализ показателей финансового состояния, результатов деятельности предприятия и комплексный подход к анализу ключевых показателей финансово-хозяйственной деятельности. Подчеркнута важность анализа финансового потенциала именно коммунальных предприятий, учитывая их роль для обеспечения жизнеспособности экономики и промышленности. Охарактеризованы роль и сущность каждого из рассмотренных подходов к анализу финансового потенциала с обоснованием его значения для развития предприятия.

Ключевые слова: финансовый потенциал, коммунальное предприятие, ресурсный подход к оценке финансового потенциала, концептуальный подход к оценке финансового потенциала, интегральный подход к оценке финансового потенциала.

The article examines the assessment of the financial potential of the enterprise. The purpose of the article is to generalize common in the domestic scientific literature approaches to the definition and evaluation of financial potential and their application to assess the financial potential of the enterprise. The available approaches in the scientific literature to the interpretation and assessment of the financial potential of the enterprise are highlighted. The analysis of the financial potential of the utility company according to resource, conceptual and complex approaches is carried out. These approaches are highlighted as key to the analysis of financial potential. The resource approach makes it possible to assess the prospects for the development of the enterprise in view of the availability of financial resources, the modality of their additional involvement and efficiency. The importance of the conceptual approach lies in the need for systematic analysis of the financial condition of the enterprise, its level of liquidity, solvency, financial stability, performance indicators. An integrated approach to the assessment of financial potential is based on the definition of individual indicators of financial and economic activity, which, depending on the threshold values as a whole determine the general indicator – the level of financial potential (high, medium or low). The choice of these approaches as key for enterprise development is due to the significant role of such processes as the formation and effective use of funding sources, analysis of financial condition and performance of the enterprise and a comprehen-

sive approach to analysis of key financial indicators. The importance of analyzing the financial potential of utilities in view of their role in ensuring the viability of the economy and industry is emphasized. The role and essence of each of the considered approaches to the analysis of financial potential with the substantiation of its value for enterprise development are described.

Keywords: financial potential, utility company, resource approach to the assessment of financial potential, conceptual approach to the assessment of financial potential, integrated approach to the assessment of financial potential.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання, незважаючи на розвиток ринкових відносин, підприємства для оцінки потенційних можливостей зростання своєї господарської діяльності продовжують застосовувати переважно стандартні методики аналізу фінансово-господарської діяльності, що базуються на розрахунку різних коефіцієнтів фінансової платоспроможності, кредитоспроможності та динаміки фінансових результатів. При цьому за основу береться вже багато в чому застаріла форма бухгалтерського балансу та інших інформаційних джерел. Проте методи, що лягають в основу прийняття управлінських рішень та розробки ефективних та результативних стратегій майбутнього розвитку, сьогодні зазнають значних змін.

Зростає науковий інтерес та практична потреба у використанні такого інструменту оцінки можливостей економічного зростання підприємства, як фінансовий потенціал. Ця категорія фінансового менеджменту дає методологічний підхід до розробки різних методик оцінки можливостей підприємства, за допомогою яких підприємство може визначити свій поточний стан і виробити ефективну стратегію свого розвитку.

Один із найважливіших та пріоритетних секторів національної економіки будь-якої країни є комунальне господарство, яке гарантує життєздатність населених пунктів та має значний вплив на розвиток багатьох взаємовідносин у державі. Місцеві органи влади і самоврядування для виконання власних і делегованих повноважень, разом із бюджетними коштами, використовують ресурси свого місцевого, зокрема, комунального господарства. В умовах проведення децентралізації особливо посилюються вимоги до надання якісних послуг комунальними підприємствами [1]. Саме тому дослідження підходів до оцінки фінансового потенціалу, проведене саме на базі комунального підприємства, є особливо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження фінансового потенціалу в літературі присвячено ряд наукових праць, принагідно варто відмітити, що при цьому їх кількість не значна. Підходи до

визначення фінансового потенціалу знайшли відображення у працях наступних науковців. Так, на думку О. Федоніна, «фінансовий потенціал це обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, що ними воно може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат» [2, с. 105]. Уточнюють дану позицію С. Онишко [3, с. 68] та В. Свірський [4, с. 45], які відзначають, що фінансовий потенціал це «не лише наявні фінансові ресурси, а й їх резерви, які можуть бути використані за певних умов». В. Ковальов і В. Ковальов репрезентують фінансовий потенціал як «характеристику фінансового становища та фінансових можливостей підприємства» [5, с. 383], яка у кількісному виразі вимірюється показниками «ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, внутрішньофірмової ефективності, прибутковості, рентабельності та інвестиційної привабливості фірми. Марченко В.М., Бондар А.І. [6, с. 146] пропонують ряд показників до оцінки фінансового потенціалу та їх порогових значень. Попри наявність публікацій стосовно аналізу фінансового потенціалу, не достатня увага приділена питанням виділення окремих підходів до оцінки фінансового потенціалу. Крім того, незначною є кількість публікацій по темі за останні роки, що потребує дослідження теми аналізу фінансового потенціалу з урахуванням сучасних умов господарювання, які є досить мінливими.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є узагальнення поширених у вітчизняній науковій літературі підходів до визначення та оцінки фінансового потенціалу та їх застосування для оцінки фінансового потенціалу КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство».

Виклад основного матеріалу дослідження. На етапі розвитку ринкових відносин найважливішим завданням з управління фінансами підприємств, функціонуючих за умов нестабільного соціально-економічного оточення, є побудова комплексної системи стратегічного та оперативного управління фінансовим потенціалом підприємства.

Науковий інтерес до вивчення фінансового потенціалу зумовлений особливостями

підприємств у ринкових умовах господарювання. Господарська самостійність у прийнятті управлінських рішень різко підвищила відповідальність менеджменту за результати роботи підприємства. Помилкові рішення відразу позначаються на фінансових результатах і в найскладніших випадках можуть призвести не лише до зниження рентабельності виробництва, а й до банкрутства підприємства.

В економічній літературі економічна категорія «фінансовий потенціал» ще немає чіткого та однозначного визначення. Питання визначення фінансового потенціалу ускладнюється ще й тим, що на різних рівнях ієрархії управління він має свою індивідуальну специфіку та економічні форми прояву [7, с. 28].

У вітчизняній економічній літературі «потенціал» у широкому розумінні трактують як наявні запаси, можливості, сили, засоби, які можуть бути використані, або як сукупність засобів, необхідних для чого-небудь, рівень потужності у будь-якому відношенні.

Ресурсний підхід до оцінки фінансового потенціалу один із найбільш поширених у науковій літературі. Він передбачає оцінку наявних фінансових ресурсів у розрізі власних, залучених та позикових, а також ефективність використання даних видів фінансових ресурсів.

Проаналізуємо фінансові ресурси (капітал) КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство», зокрема їх структуру (табл. 1).

Отже, фінансові ресурси КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» в більшій мірі формуються за рахунок власних коштів, у 2019–2020 роках приблизно на 64%. Значну роль як джерело формування ресурсів відіграють поточні зобов'язання і забезпечення. Безперечно власний капітал є тим базовим безпечним джерелом фінансування, яке дає можливість нарощувати фінансовий потенціал.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства характеризують відносні показники – показники оборотності та ефективності використання фінансових ресурсів.

Власне вони є одними із ключових у прийнятті рішення про фінансовий потенціал підприємства, адже визначають наскільки вкладений капітал окупається у вигляді надходжень виручки від реалізації продукції та чистого прибутку.

Проаналізуємо дані показники на базі КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» (табл. 2).

Отже, оборотність капіталу зростає з року в рік, що є позитивним, адже збільшується співвідношення між обсягом виробництва та капіталом. Позитивні зміни і у показниках прибутковості – вони збільшились як по власному капіталу, так і по загальній сумі, що є позитивним та свідчить про збільшення обсягів чистого прибутку в розрахунок на одну гривню фінансових ресурсів підприємства.

Оцінка фінансового потенціалу передбачає дослідження ключових показників фінансового стану, що відображає концептуальний підхід.

Традиційно аналіз фінансового стану проводять за комплексом показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності. Безперечно всі ці показники впливають на фінансовий потенціал підприємства. Проте, в першу чергу, потрібно аналізувати показники фінансового стану, пов'язані із використанням фінансових ресурсів, що демонструють показники фінансової стійкості підприємства (табл. 3).

Отже, фінансову стійкість характеризують показники фінансової автономії, залежності, левериджу та самофінансування. Усі показники фінансової стійкості КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» відповідають нор-

Таблиця 1

Оцінка структури фінансових ресурсів КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» за ресурсним підходом

%

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+;-) звітного періоду до	
				2018 року	2019 року
Власний капітал	67,0	64,0	64,1	-2,9	0,0
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	4,7	4,9	6,1	1,4	1,2
Поточні зобов'язання і забезпечення	28,3	31,1	29,8	1,5	-1,3
Загальна сума фінансових ресурсів	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0

Таблиця 2

Динаміка показників оборотності та прибутковості використання фінансових ресурсів КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+;-) звітного періоду до	
				2018 року	2019 року
Капіталовіддача	0,386	0,519	0,689	0,303	0,170
Капіталомісткість	2,592	1,927	1,452	-1,140	-0,474
Тривалість обороту капіталу, дні	933	694	523	-410	-171
Рентабельність капіталу, %	0,1	0,3	2,2	2,1	1,9
Рентабельність власного капіталу, %	0,2	0,4	3,4	3,2	3,0

Таблиця 3

Оцінка показників фінансової стійкості КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство»

Показник	Нормативне значення	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+;-) звітного періоду до	
					2018 року	2019 року
Коефіцієнт фінансової автономії	>0,5	0,670	0,640	0,641	-0,029	0,001
Коефіцієнт фінансової залежності	<0,5	0,330	0,360	0,359	0,029	0,000
Коефіцієнт самофінансування	>1	2,030	1,778	1,782	-0,248	0,004
Показник фінансового левериджу	<1	0,493	0,562	0,561	0,069	-0,001

мативним значенням. Це означає, що рівень стійкості на підприємстві достатній, частка власних фінансових ресурсів більше 50 відсотків. Хоча дане співвідношення трохи зменшилось, але відповідає достатньо хорошему рівню фінансової стійкості.

Безпосередньо пов'язаний із фінансовими ресурсами та джерелами їх формування тип фінансової стійкості підприємства (табл. 4).

Отже, тип стійкості КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» – нестійкий, що свідчить про невисокий фінансовий потенціал підприємства. Адже така ситуація характеризує дефіцит власних оборотних коштів. В цілому запаси формуються на підприємстві за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових та поточних зобов'язань.

Таблиця 4

Оцінка типу фінансової стійкості КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство»

тис. грн.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Власні оборотні кошти	1641	5961	3464
Запаси	-38990	-34301	-31024
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	-40631	-40262	-34488
Власні оборотні кошти та довгострокові зобов'язання і забезпечення	-32450	-27761	-23438
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів та довгострокових зобов'язань і забезпечень для формування запасів	-34091	-33722	-26902
Власні оборотні кошти, довгострокові зобов'язання і забезпечення та поточні зобов'язання і забезпечення	6852	13562	13451
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань і забезпечень та поточних зобов'язань і забезпечень для формування запасів	5211	7601	9987
Тип стійкості	Нестійкий	Нестійкий	Нестійкий

Таблиця 5

Експрес-аналіз фінансового потенціалу КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство»

Показники	Рівень фінансового потенціалу		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Ефективність реалізації продукції	0,018	0,028	0,207
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,670	0,640	0,641
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,330	0,360	0,359
Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,493	0,562	0,561
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,245	1,076	1,328
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,758	0,527	0,887
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,442	0,170	0,569
Ефективність використання майна	0,001	0,003	0,022
Ефективність використання власного капіталу	0,002	0,004	0,034

Для визначення рівня фінансового потенціалу за рейтинговим підходом доцільно обрати показники, які дадуть оцінку стану ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності на підприємстві, а також визначити їх порогові значення (табл. 5).

Фінансовий потенціал підприємства у 2018 році за переважною більшістю показників є високим. Фінансовий потенціал КП «Чернівецьке міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство» у 2019 році за однаковою кількістю показників характеризується і як високий, і як середній. Отже, у 2020 році підприємство має найвищий рейтинг та високий фінансовий потенціал.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ринкових умовах господарювання інструменти та методи формування й використання фінансових ресурсів підприємства суттєво змінюються. Ключовими вимогами до фінансового менеджменту підприємства стають економічна відповідальність

та оперативна здатність реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, які позитивно впливають на економічну зацікавленість підприємства до ефективного використання власних фінансових ресурсів. Практична реалізація цих вимог досягається шляхом розвитку фінансового потенціалу, який визначає фінансові можливості й конкурентоспроможність підприємств у динамічних ринкових умовах.

Фінансовий потенціал підприємства характеризує ряд показників, в основі яких лежить оцінка фінансового стану підприємства, результатів його діяльності, ефективності формування та використання фінансових ресурсів. Оцінка фінансового потенціалу комунального підприємства за ресурсним, концептуальним та інтегральним підходом підкреслює необхідність застосування комплексного підходу до оцінки фінансового потенціалу підприємства, що дозволяє максимально об'єктивно визначити можливості його нарощення у мінливих умовах господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загірняк Д.М., Глухова В.І., Кравченко Х.В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf
2. Федонін О., Рєпіна І., Олексюк О. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
3. Онишко С. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки. *Фінанси України*. 2003. № 6. С. 67–74.
4. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади. *Світ фінансів*. 2007. № 4(13). С. 43–51.
5. Ковалев В., Ковалев Вит. Финансовая отчетность. Анализ финансовой отчетности (основы балансоведения) : учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ТК «Велби»; Проспект, 2006. 432 с.
6. Марченко В.М., Бондар А.І. Методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. № 20. С. 142–149.
7. Корнійчук Г.В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 7. Ч. 2. С. 26–29.

REFERENCES:

1. Zahirniak D.M., Hlukhova V.I., Kravchenko Kh.V. (2021) Diialnist komunalnykh pidpriemstv i yikh finansove zabezpechennia v umovakh detsentralizatsii [Activities of public utilities and their financial support in the context of decentralization]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 1. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf (in Ukrainian)
2. Fedonin O., Riepina I., Oleksiuk O. (2004) Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka [Enterprise potential: formation and evaluation]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
3. Onyshko S. (2003) Finansovyi potentsial innovatsiinoho rozvytku ekonomiky [Financial potential of innovative economic development]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 6, 67–74. (in Ukrainian)
4. Svirskyi V. (2007) Finansovyi potentsial: teoretyko-kontseptualni zasady [Financial potential: theoretical and conceptual principles]. *Svit finansiv – The world of finance*, 4(13), 43–51. (in Ukrainian)
5. Kovalov V., Kovalov Vit. (2006) Finansova zvitnist. Analiz finansovoi zvitnosti (osnovy balansovedennia) [Financial Statements. Analysis of financial statements (basics of balance sheet)]. Moscow: ТК «Velbi». (in Russian)
6. Marchenko V.M., Bondar A.I. (2017) Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva [Methodical approach to assessing the financial potential of the enterprise]. *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo – Modern problems of economics and entrepreneurship*, 20, 142–149. (in Ukrainian)
7. Korniiichuk H.V. (2016) Ekonomichnyi zmist finansovoho potentsialu pidpriemstva [Economic content of the financial potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 7, 26–29. (in Ukrainian)